

Stálé expozice sklářských muzeí ve Frauenau a v Düsseldorfu

Alena Štěrbová

studentská
sekce

The Permanent Exhibitions at the Glass Museums in Both Frauenau and Düsseldorf

Abstract: The article explores different approaches to displaying glass artefacts in permanent exhibitions, housed in museums of glass. It analyzes two collections in the Glasmuseum Fraueau and the Glasmuseum Hentrich in Düsseldorf. The exhibitions facilitate dialogues between the historical, cultural, sociopolitical and ethnographic realms. Developing trends in fine art presentation show that there is also innovative potential in displaying glass artefacts. The author examines different museological and curatorial approaches, also looking into technologies and crafts, as they are integral to the exhibition of glass.

Keywords: glass, museum, museology, museum studies, permanent exhibitions, Glasmuseum Fraueau, Glasmuseum Hentrich in Düsseldorf

Předmětem diskuzí se v posledních letech častěji stává podoba stálých expozic v udržitelné a nadčasové formě, která by zároveň odpovídala současným požadavkům. Důraz je kladen na technická, formální i vizuální kritéria a zároveň na zábavní, interaktivní i edukační charakter expozice. V těchto diskuzích jsou často neprávem opomíjeny stálé expozice užitého umění i designu.

Prezentace užitého umění, konkrétně sklářské tvorby, se často potýkají s unifikovanou formou instalace. Je logické, že skleněný materiál ze své podstaty vyžaduje mimořádně kvalitní nasvícení a díky křehkosti musejí být artefakty často chráněny (např. umístěním do vitrín), což značně limituje možnosti prezentace. I přes podobná omezení je dle mého názoru možné navrhnout řešení odpovídající současné muzejní i výstavnické praxi. Kritický potenciál a zhodnocování vlastní historie, kulturního dědictví se socio-politickými a etnografickými odkazy nejsou v kontextu stálých expozic sklářské tvorby standardem. Právě komplexní uchopení může výrazně usnadnit cestu k pochopení specifické a proměnlivé pozice skleněných artefaktů.

Prostřednictvím dvou výstavních institucí se specializací na sklářskou tvorbu bych ráda ilustrovala ojedinělé přístupy, které

je možno zaujímat k vystavování skla ve 21. století. Vzhledem k odlišnosti a velikosti Muzea skla ve Fraenau a Muzea skla Hentrich v Düsseldorfu není ambicí textu jejich vzájemná komparace. Obě muzea představují klasické i progresivní formy prezentace, které podporují důkladnou kontextualizaci sklářské tvorby. Stálé expozice Muzea skla ve Frauenau a Muzea skla Hentrich nepoukazují pouze na techniky či výtvarné a řemeslné kvality vystavených artefaktů, ale představují i celou řadu proměňujících se sociálních, kulturních a politických aspektů, které jsou se sklářskou výrobou bezesporu spjaty.

Muzeum skla ve Frauenau

Již od 14. století je prostředí Bavorského lesa neodmyslitelně spojeno s hutním zpracováním skla. V regionu měly dlouho rozhodující pozici sklářské hutě, jejichž těžišťem bylo foukání a hutní tvarování. Po roce 1945 byly v regionu zakládány ve větší míře i dílny určené k zušlechťování skla¹, které se staly významnou součástí tamního sklářského průmyslu. Dílny a rafinerie v okolí Frauenau a Zwieselu byly zakládány především vysídlenými zušlechťovateli ze Slezska a severních Čech². Právě díky příchodu kvalifikovaných sklářů, technologů a řemeslníků se výrazně zvýšila i úroveň místní sklářské produkce.

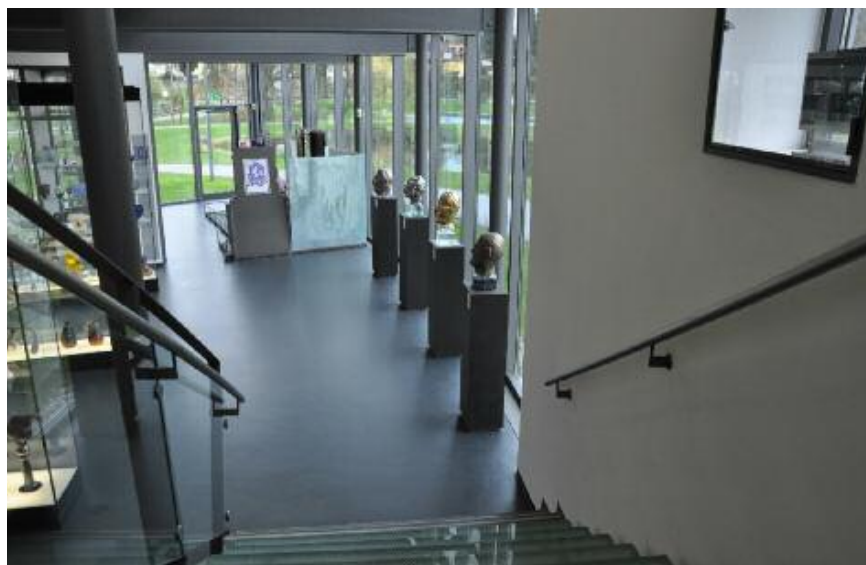
¹ Rafinace, neboli zušlechťování skla, se pojí s řadou dekorativních technik, jimiž jsou pojednány skleněné povrchy užitého, dekorativního či ateliérového skla, po ukončení procesu tvarování.

Často se jedná např. o brus, rytí či malba skla.

² Do oblasti kolem Frauenau a Zwieselu přicházeli po roce 1945 především němečtí zušlechťovatelé skla z Nového Boru a Kamenického Šenova, kteří byli nuceni opustit severočeská sklářská centra.

Alena Štěrbová
alca.sterbova@gmail.com

Zakládání muzeí v regionech, kde byl a v některých oblastech stále je koncentrován sklářský průmysl, bylo velmi přirozené. Koncem 60. let, tedy v době, kdy se rodily první myšlenky směřující k založení sklářského muzea ve Frauenau, byly výroba i zušlechťování skla na značném vzestupu. Jinými slovy v Bavorském lese fungoval tehdy sklářský průmysl zcela odlišně, než je tomu dnes. Z toho důvodu bylo Muzeum skla ve Frauenau v roce 1975 koncipováno jako komplementární prvek živoucího sklářského celku, který byl určován především rafineriemi a menšími sklářskými dílnami. Vznikající instituce, u jejíhož zrodu stáli sklářský umělec Erwin Eisch, sběratel skla Helmut Schneck a někdejší starosta a první ředitel muzea Alfons Hannes, byla zacílena především na soudobou sklářskou tvorbu a měla se stát výkladní skříní výroby v regionu. Méně obsáhlá sbírka historického skla je převážně sestavena z darů místních obyvatel a zápůjček z jiných institucí.³ Spojením krátkodobých výstav tematizujících ateliérové sklo a mezinárodních symposií se postupně upevňovala pověst i pozice sklářského muzea v evropském kontextu.

Budova muzea přestala vyhovovat jak kapacitně, tak novým potřebám i požadavkům, a proto v 90. letech proběhla uzavřená architektonická soutěž na rekonstrukci a rozšíření muzea. Ze šesti soutěžních projektů byl v roce 2005 realizován návrh Georga Oswalda (Architekturschmiede Kirchdorf im Wald). Unikem Oswaldova soutěžního návrhu tkvělo v tom, že vycházel přímo z nového libreta stálé expozice.

Celková koncepce stálé expozice byla navržena ve spolupráci s ředitelkou muzea Karin Rühl, etnologou Katharinou Eisch-Angus a Jörgem Hallerem a architektem Georgem Oswaldem. Expozice je členěna

Obr. 1: Glasmuseum ve Frauenau, foto Sven Bauer.

Obr. 2: Glasmuseum ve Frauenau, foto Sven Bauer.

3 Rozhovor s Karin RÜHL, ředitelka Muzea skla ve Frauenau. Frauenau 3. 11. 2016.

Obr. 3: Glasmuseum
ve Frauenau,
foto Sven Bauer.

do tří hlavních oddílů, čemuž odpovídá i architektonické řešení muzea založené na průhledech, vzájemném propojení a komunikaci dílčích oddílů. První část je věnována historii sklářské tvorby, druhá životu a práci ve sklářských podnicích a reflexi současné situace, a třetí část představuje ateliérové sklo. Křídla členitého kruhového půdorysu zároveň vystupují do rozlehlé muzejní zahrady otevřené v roce 2010, kde se propojují se skleněnými díly ve veřejném prostoru. Do výsledného pojetí stálé expozice se propisují historické, kulturní, politické i sociální kontexty, a zároveň současná situace v regionu.

Podobně jako v muzeích reflektujících historii sklářské tvorby, tak i v Muzeu skla ve Frauenau je část stálé expozice členěna chronologicky. Expozice mapuje jak artefakty a dobový kontext jejich vzniku, tak jednotlivé sklářské rafinerie spjaté s regionem. Vzniká tak dialog mezi ručně i průmyslově vyráběnými skleněnými objekty, jejichž výroba podléhala technologickým i sociálním změnám.

Při vstupu do stálé expozice se návštěvník setkává s keramickými sklovitými glazurami z oblasti Přední Asie, architektonickými vykopávkami a středověkým sklem. Díky fragmentům nádob a skleněným střepům je patrnější vzácnost dochovalých starověkých a středověkých pohárů. Zdůrazněna je také významová rovina výrobků spočívající zejména v jejich symbolické a reprezentační funkci, protože skleněné předměty po staletí představovaly symboly luxusu, společenského postavení a moci. Ve všech oddílech věnovaných historickému sklu instalace výrazně podporuje charakter prezentovaných artefaktů.⁴ Společně s doprovodnými texty

4 Např. barokní ryté poháry jsou adjustovány v silně nasvícených vitrínách, které jsou pokryty žlutou fólií s tištěným dobovým dekorem.

5 Nejběžnější sklářské formy jsou vyráběny ze savých materiálů jako např. dřeva, pěnoformu či sádry. Takové formy jsou díky své omezené životnosti určeny především k ruční výrobě menších sérií skla. Dalším vhodným materiálem k výrobě forem je např. kov, který se uplatňuje především v průmyslové výrobě.

zaměřenými na specifika a pozici skla v dané době, krátkometrážními videi mapujícími někdejší provoz skláren, je narativní formou podporován hlavní ideový rámec expozice.

Klíčový oddíl stálé expozice je věnován sklářské výrobě a životnímu stylu sklářů, což návštěvníkovi přibližuje povahu sbírkových předmětů i proces výroby. Vedle výtvarně pojaté pece nechybí formárna⁵, chladicí plochy, brusírna, rytebna, malírna, sklad a expedice výrobků atd. Průchodem pod hodinami s časem, kdy pracovníci opouštěli výrobu, se návštěvníkovi otevírá vln do životního stylu sklářských rodin i lokálních spolkových aktivit s ním spojeným.

Autoři stálé expozice shromáždili mezi lety 1999 a 2005 svědectví o sklářské tvorbě, životě ve sklárnách i v regionu, což doplnili o reflexi současné situace. Z místních hutí byly do muzea přivezeny autentické stroje, nástroje i specifické náčiní pro výrobu a zušlechťování skla. Prostředí je doplněno o fotografie dokreslující kolorit doby. Snímky pocházejí ze soukromých archivů, obecních vývěsek či denního tisku. Rozhovory s padesáti osobnostmi, které se věnovaly různým sklářským profesím, tvoří koláž kolektivní paměti a zároveň jsou svědectvím přerodu sklářského odvětví ve Frauenau a okolí.

Pro celou expozici je charakteristický edukativní i kritický rozměr. Reflektovány jsou proměny technologií, stylů, hospodářské a socio-politické aspekty a periodické krize sklářské výroby v poválečném období i v důsledku globalizace. Právě česko-německé vztahy, ať již z kulturně historického, politického, nebo obchodního hlediska, jsou důležitým rysem expozice.⁶ Propojením sklářských center a jednotlivých regionů v Čechách i v Bavorsku se projevuje sdílená historie i tytéž problémy spojené s výrobou, lokální identitou a její konstrukcí. Tyto neméně podstatné souvislosti umožňují nahlédnout sklářské výrobky nejen jako přehlídku líbivých či řemeslně perfektně provedených artefaktů. Jinými slovy vedle kritického zhodnocení historie se sociálními a politickými přesahy se ve stálé expozici

objevují otázky týkající se současné sklářské tvorby, lidského faktoru ve výrobě, automatizace i přesunutí masové produkce na východ.

V rámci expozice je nabídnuta i optimistická vyhlídka v podobě individuálních uměleckých přístupů, které se objevují v rámci mezinárodní ateliérové scény. Rozsáhlý oddíl věnovaný ateliérovému sklu je členěn především geograficky, což odhaluje rozličné přístupy jednotlivých umělců k materiálu, a tím i specifické přínosy pro rozvoj a posouvání hranic oboru. Zároveň jsou často vedle sebe postavena díla autorů, která spolu formálně, technologicky nebo jiným způsobem souvisí či komunikují. Pozoruhodná je prezentace skandinávského, československého a německého skla šedesátých let. Jednotlivá užitá či umělecká díla jsou prezentována v oknech s výhledem do místní krajiny. Organicky tvarované artefakty, často inspirovány právě přírodou, jsou adjustovány do vitrín, které lemují podsvícené pásy s miniaturami dobovými fotografiemi z časopisů, výroby i obchodních prezentací.

Již od doby svého vzniku v 70. letech bylo Muzeum skla ve Frauenau koncipováno tak, aby návštěvníky inspirovalo k exkurzím nedalekých skláren a rafinerií Poschinger, Eisch a dalších. Z toho důvodu není součástí stálé expozice funkční sklářská pec určená k dnes velmi atraktivním ukázkám výroby skla. S krizí sklářské výroby na sklonku 21. století se situace v regionu začala výrazně měnit. V expozici je poukázáno na fenomén předváděcích provozů s nízkou produkcí, určených především k turistickým prohlídkám.⁷ Mnohé z místních provozů jsou v současné době plně automatizovány a výroba je soustředěna na laciné upomínkové předměty, což

Obr. 4: Glasmuseum ve Frauenau, foto Sven Bauer.

Obr. 5: Glasmuseum ve Frauenau, foto Sven Bauer.

6 Vysídlením německého obyvatelstva po druhé světové válce se zabírala i putovní výstava Emil Rimpler – Příběh lásky ke sklu, která mapovala osud dekorátora působícího v Novém Boru a následně v bavorském Zwieselu. Výstava je výsledkem spolupráce Muzea skla ve Frauenau a Muzea skla v Novém Boru, kde byla zároveň v roce 2016 představena.

7 BEEH-LUSTENBERGER, Suzanne, VON MALOTKI, Barbara a RÜHL, Karin. *Moderní doba, Sklo a cestovní ruch*. In: *Muzeum skla ve Frauenau, 2005. Frauenau: Glasmuseum Frauenau, 2005, s. 32.*

8 VON KERSENBROCK-KRO-SIGK, Dedo. *Glass Museum*. In: RICHERT, Pascal (ed.). *Encyclopedia of Glass Science, Technology, History and Culture*. Plánovaná publikace v roce 2018.

9 Mezi lety 1961 až 2001 daroval Helmut Hentrich Muzeu Kunspalast 2 800 objektů, přičemž výraznou část darů tvořilo francouzské art nouveau sklo.

10 Až do roku 2003 byla otevřena stálá expozice, jejíž poslední výraznější změny proběhly v roce 1995, přičemž její koncepce pocházela z roku 1985.

11 Do té doby se mnohdy krátkodobé výstavy konaly ve sklepních prostorách nedaleké Tonhalle.

12 RICKE, Helmut. *The Expand Glasmuseum Hentrich in Düsseldorf A New Space – A New Concept*. *Neues Glas*, 2007, č. 2, s. 43.

13 Jedním z příkladů je instalace plastiky hlavy Erwina Eische v blízkosti plastiky hlavy Hanka M. Adamse. Návštěvníkovi se nabízí prostor k přímé komparaci na jedné straně přístupů k materiálu a na druhé straně formální podoby ztvárnění v rámci jednoho společného tématu, které autoři zpracovali nezávisle na sobě.

14 Jedním z příkladů intervence je adjustace dvou váz de facto identického tvarosloví. První pochází z Íránu od neznámého tvůrce a datována je v 19. století. Autorem druhé vázy, která vznikla v New Yorku roku 1900, je Louis Comfort Tiffany, přičemž forma íránské vázy sloužila Tiffanymu jako inspirační zdroj.

je nepřilíh lichotivá tvář sklářského odvětví, která v institucích zaměřených na prezentaci děl prvotřídní kvality nebývá problematizovaná.

Stálá expozice Muzea skla ve Frauenau představuje několik rozdílných poloh a funkcí skleněných děl. Ať se jedná o průmyslově a hutně vyráběné sklenice, jejichž funkce je zejména praktická, historické skleněné artefakty se symbolickou hodnotou reprezentující především společenské postavení jejich majitele, tak skleněné plastiky s kontemplativním charakterem, skrze něž je v expozici zpřítomněna fúze specifických faktorů, které ovlivnily mezinárodní sklářskou produkci.

Muzeum skla Hentrich

Kořeny Muzea skla Hentrich sahají do roku 1883, kdy bylo v Düsseldorfu otevřeno Kunstgewerbemuseum, jehož sbírky sloužily zejména místním podnikům a řemeslným dílnám jakožto pozitivní příklady produkce a uměleckého řemesla, jak ve formě reálných objektů, tak návrhů či fotografií.⁸ Po uzavření muzea v roce 1927 se sbírky staly součástí nového městského Kunstmusea. I pro svou dostupnost docházelo v průběhu 30. a 40. let 20. století k rozšiřování sbírky významnými akvizicemi německého historického skla a keramiky, což mělo posilovat národní vědomí a identitu, a zároveň sloužit jako výraz kulturního života. Sklářská sbírka byla výrazně formována měnicími se zájmy a sbírkový fond stále značně narůstal. Současná kvalita sbírek Muzeum skla Hentrich je do značné míry důsledkem každoročních darů Helmuta Hentricha, po němž je muzeum skla zároveň od roku 1995 pojmenováno.⁹ Dary Helmuta Hentricha výrazně přispěly k profilaci a strukturalizaci celé sbírky. Postupně byla sbírka rozšiřována např. o islámské, římské či perské sklářské umění a zároveň design, čímž se postupně stávala komplexnější sbírkou mezinárodního rozsahu.

V roce 2006 byla otevřena nová stálá expozice poté, co muzeum prošlo rozsáhlou rekonstrukcí výstavních prostor, které z kapacitních i technických důvodů ne-

byly vyhovující.¹⁰ Prostor byl upraven tak, aby odpovídal současným výstavním požadavkům a umožnil prezentaci jak muzejní sbírky, tak krátkodobých projektů a výstav.¹¹ Autorem architektonického konceptu a řešení byla švýcarská kancelář Steiner Sarnen, která má na svém kontě řadu významných realizací, včetně výstavních projektů a rekonstrukcí muzeí. Cílem rekonstrukce bylo osvětlit význam celého muzea a sbírky, stejně jako rozvíjet nové atraktivní formy prezentace a komunikace sklářského umění širší veřejnosti.¹² Stálá expozice i přes svou výraznou členitost, neztrácí však na přehlednosti. Prostoru dominuje zářivé červené kubické jádro, které prochází všemi podlažními. Červený „Treasure House“ je věnován chronologicky řazené historii sklářské tvorby a zároveň darům i sběratelům Helmuta Hentricha a Gerdy Koepff, kteří se významně zasadili o rozšíření muzejní sbírky. „Treasure House“ je lemován skleněnými plastikami a objekty, které jsou adjustovány tak, aby byly ve vzájemném dialogu.¹³ Prezentované fragmenty kolekcí obou významných donátorů jsou doprovázeny rozhovory se sběrateli, do nichž se promítá subjektivní vkus a dojmy, dle nichž sbírky tvořili. V suterénu muzea se nachází rozsáhlá studovna věnovaná mezinárodnímu ateliérovému sklu a designu.

Orientaci ve velkoryse pojedené trojpodlažní expozici historického skla usnadňuje barevné rozlišení dílčích epoch, které jsou prostřednictvím textových panelů zasaženy do širšího kontextu. Expozice poukazuje na velmi různorodé přístupy k materiálu a různé technologie, které autoři uplatňují při zpracování skla. Formou intervencí vyniká souvztažnost mezi jednotlivými exponáty, což dává vyznít paralelně probíhajícím uměleckým tendencím napříč historií.¹⁴ Informační panely a mapky poukazují na vzrůstající míru sklářské produkce, expanzi skla z východu do Evropy a v neposlední řadě vznik jednotlivých rafinerií v dnešním Rakousku, Německu a Čechách. Oddíl je velmi střízlivě komponován tak, aby návštěvník nebyl zahlcen ani textovými informacemi, ani samotnými exponáty.

Prostřednictvím barev a vzorů je návštěvník veden skrze jednotlivé mistrovské kusy celou expozicí.

V rámci rozsáhlé studijní galerie situované v suterénu budovy je návštěvník obklopen výsledky sklářské tvorby na každém kroku. Množství a variabilita artefaktů nabízí prostor ke vzájemné komparaci. Nejedná se tedy o nepřehlednou skrumáž, nýbrž celek s jasným konceptem. Objekty prezentované ve studovně nejsou členěny chronologicky. Ve vysokých řadových vitrínách je představeno lisované, broušené, foukané, mosaikové, ryté a leptané sklo, včetně skleněných kuriozit či kopií, designu, národního a mezinárodního ateliérového skla.

Součástí studijní galerie je také instalace věnovaná výrobě a zpracování skla. Návštěvník se setkává s formami a nástroji, které jsou určeny k rytí či hutnímu tvarování skla. Výstavní prostor je doplněn o reprodukce historických grafik a artefakty zpracované různými technikami, které slouží jako ukázky, jichž se návštěvníci mohou dotýkat. Dalším krokem rozšíření studijní galerie by mohly být QR kódy, po jejichž naskenování se návštěv-

níkovi zobrazí řada dalších informací o exponátech.

V rámci stálé expozice je vystaveno zhruba 3 000 exponátů z celkového počtu 13 000 sbírkových předmětů. Když do muzea nastoupil Helmut Ricke¹⁵, který na pozici kurátora vystřídal Elfrieda Heinemeyera, čítala sbírka 2 000 předmětů. Ricke do muzea vnesl myšlenku vybudovat studijní galerie a oddíl věnovaný současnému sklu a zároveň se začal soustředit na akvizice designu.

S novými akvizicemi se lehce proměňuje i stálá expozice, aniž by byl narušen její celkový koncept. Akvizice skleněných plastik jsou zároveň zvažovány v kontextu celého Kunstpalast Muzea, aby je ideálně mohli využívat k výstavním účelům

Obr. 6: Glasmuseum Hentrich, foto Horst Kolberg.

Obr. 7: Glasmuseum Hentrich, foto Horst Kolberg.

Obr. 8: Glasmuseum Hentrich, Foto LVR-Zentrum für Medien und Bildung, Stefan Arendt.

15 Helmut Ricke (*1943) působil od 70. let v Kunstmuseum jakožto kurátor sochařství, užitého umění a skla. Mezi lety 2000 a 2008 působil jako vedoucí Muzea skla Hentrich při Muzeu Kunstpalast v Düsseldorfu. V průběhu působení Helmuta Rickeho v Kunstmuseum a následně Muzeu skla Hentrich došlo k významnému rozšíření sbírky z počtu 2 000 objektů na 11 000 sbírkových předmětů.

16 RICKE, Helmut. *Glass Art: Reflecting the Centuries: Masterpieces from the Glasmuseum Hentrich in Museum Kunst Palast, Dusseldorf.* Passau: Prestel Verlag, 2002, s. 9.

17 Dedo von Kerssenbrock-Krosigk (*1967) je od roku 2008 vedoucím Muzea skla Hentrich. Mezi lety 2004 až 2008 působil jako kurátor oddělení Evropského skla v Muzeu skla v Corningu.

18 VON KERSENBRÖCK-KROSIGK, Dedo. *Glass Museum.* In: RICHER, Pascal (ed.). *Encyclopedia of Glass Science, Technology, History and Culture.* Plánovaná publikace v roce 2018.

i kurátoři z různých oddělení. Jinými slovy dochází k přesahu sklářské sbírky i mimo materiálovou specializaci, což je bezesporu možné zejména s ohledem na muzejní komplex.

Muzeum skla Hentrich ovšem není oddílem muzejního komplexu Kunstpalast v klasickém slova smyslu. Díky významu své sbírky si zachovává prominentní postavení a vystupuje velmi autonomně. S jistou nadsázkou by bylo možné říci, že se jedná o instituci s vlastním programem uvnitř instituce. Jedinečná je především prezentace historie sklářské tvorby v rámci muzejního komplexu zaměřeného především na volné umění. I z toho důvodu, že je v muzeu celá řada dočasných výstav, je jádrem Muzea skla Hentrich stálá expozice, přičemž krátkodobé výstavy jsou určeny především těm návštěvníkům, kteří muzeum již znají.

Již od 70. let se vedle rozšiřování sbírky vedení Muzea skla Hentrich soustředí na metodologický a komplexní výzkum týkající se sklářské tvorby a dokumentaci v podobě produktových katalogů uzavřených továren atd. S tím souvisel i rozvoj knihovny a založení dokumentačního centra zabývajících se historií skla a sklářských center v Evropě, USA a Japonsku.¹⁶ Zároveň byla budována sbírka současného skla, zahrnující řadu hnutí, která zrcadlí variabilitu efektů, jichž je možné různými způsoby zpracováním skla docílit.

Závěr

V reakci na technologické i společenské změny se proměňuje pozice a definice muzeí, která neustále čelí řadě výzev. Muzea jakožto místa paměti jsou vedle rozšiřování sbírek zaměřena na uchování, výzkum a zejména komunikaci s veřejností. Sklářská muzea nejsou jediná, která mají privilegium informovat veřejnost o sklářské tvorbě, ale na poli oborové edukace a informovanosti zaujímají nezastupitelné postavení. Podoby sklářských muzeí a sklářských sbírek se stále rozvíjejí a jejich počet roste, o to aktuálnější je zamyšlení nad formou a obsahem jejich prezentace. Jakým způsobem lze návštěvníkovi v současné době komunikovat pozici jak historického, tak studiového skla či designu?

Způsob percepce skleněných artefaktů, ať se jedná o historické či studiové sklo, by z jejich vlastní povahy neměl být identický. Pozice vystavených děl v umělém prostoru, jímž muzeum bezesporu je, se stává nejasnou. Návštěvníci muzeí často obdivují a významově zaměřují řemeslné a umělecké kvality děl. Problematikou adjustace skleněných artefaktů se zabývá Dedo von Kerssenbrock-Krosigk¹⁷, přičemž poukazuje na fundamentální změnu kategorií od skleněných nádob, jakožto víceméně užitkových artefaktů, k nástupu moderních skleněných plastik, tedy děl uměleckých, oproštěných od praktické funkce.¹⁸

Sklářská umělecká tvorba má své počátky v dekorativních uměních a sklářští výtvarníci se stále potýkají s asociacemi spojenými s materiálem a řemeslem více, nežli umělci pracující např. s bronzem či dřevem.¹⁹ Je možné tvrdit, že ateliérové sklo již desítky let dominuje sklářskému umění, přičemž sklářští výtvarníci působí ve vlastním prostředí, které je nezávislé a zároveň odloučené od hlavní umělecké scény. V obou výše zmíněných institucích ateliérové sklo pomyslně zakončuje muzejní expozice a zůstávají otevřené otázky současné pozice i budoucího směřování sklářské tvorby.

Každá z muzejních sbírek má své specifické těžiště, čemuž by měla odpovídat i prezentace v rámci stálých expozic. Důležité je podpořit vystavované exponáty instalací a interaktivními vstupy, ať se jedná o výsuvné šuplíky s reprodukcemi či originály návrhů, nebo videa se záběry z výroby, což může sehrát důležitou roli v návštěvníkově zkušenosti. Sklo může být prezentováno jakožto symbol ať již světské či církevní moci, průmyslového rozvoje, globalizované společnosti, politické historie, nové tváře společnosti v dílčích epochách atd.

V obou muzeích jsou návštěvníkům nabídnuty interpretace zasazující sklářskou tvorbu do dílčích kontextů a naznačeny jsou i další roviny související s globální situací. Muzeum skla Hentrich se od malé kolekce skla v muzeu užitého umění, přes prezentaci skla jakožto výrazu německé kultury, proměnilo až ke sbírce mapující historii i současnost sklářské tvorby. Muzeum skla ve Frauenau, ač zasazeno v malé obci Bavorského lesa, svou povahou stálé expozice i architektonickým řešením bezesporu hranice regionu výrazně překračuje. Z místa zamýšleného jakožto komplement ke sklářským hutím a rafineriím, se Muzeum skla ve Frauenau stalo místem a nositelem kulturní paměti a historie. Současná stálá expozice je komplexní výpovědí informující o regionální i mezinárodní sklářské tradici.

Muzeum by formou např. instalace či kontextuálního narativu mělo stimulovat divákův prožitek z percepce vystavených děl a přiblížit jejich historický rámec, původní kontext, pozici, význam, praktickou či symbolickou funkci, ale i dnešní odkaz vystavených děl. Tento přístup může výrazně napomoci k nahlédnutí symbolických,

kulturních, mocenských a politických aspektů historických artefaktů. Jinými slovy propojením referenčních bodů otevírá prostor vedoucí k rozmanitým interpretacím a sdělením, jimiž je možné komunikovat řadu významů, což se nemusí týkat výlučně expozic sklářské tvorby, nýbrž muzejní prezentace jako takové.

Použité zdroje

- BEEH-LUSTENBERGER, Suzanne, VON MALOTKI, Barbara a RÜHL, Karin. Moderní doba, Sklo a cestovní ruch. In: *Muzeum skla ve Frauenau*, 2005. Frauenau: Glasmuseum Frauenau, 2005, s. 32.
- VON KERSENBROCK-KROSIGK, Dedo. Glass Museum. In: RICHET, Pascal (ed.). *Encyclopedia of Glass Science, Technology, History and Culture*. Plánovaná publikace v roce 2018.
- RICKE, Helmut. The Expand Glasmuseum Hentrich in Düsseldorf A New Space – A New Concept. *Neues Glas*, 2007, č. 2, s. 43.
- RICKE, Helmut. *Glass Art: Reflecting the Centuries: Masterpieces from the Glasmuseum Hentrich in Museum Kunst Palast, Dusseldorf*. Passau: Prestel Verlag, 2002, s. 9.
- VON KERSENBROCK-KROSIGK, Dedo. Recent Acquisitions of Glass Sculptures at the Glasmuseum Hentrich, Düsseldorf. *The Burlington Magazine*, June 2009, vol. 151, no. 1275, s. 394–395.

Studie bude součástí diplomové práce finančně podpořené ve studentské grantové soutěži na podporu projektů specifického vysokoškolského výzkumu VŠUP a MŠMT.

19 VON KERSENBROCK-KROSIGK, Dedo. *Recent Acquisitions of Glass Sculptures at the Glasmuseum Hentrich, Düsseldorf. The Burlington Magazine*, June 2009, vol. 151, no. 1275, s. 394–395.